

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد MA

گرایش روابط بین‌الملل

عنوان

تأثیر تحولات نظام بین‌الملل پس از جنگ سرد بر ساختار

شورای امنیت

استاد راهنما

دیدخت صادقی حقیقی

استاد مشاور

دکتر زهره بالا زاده

نگارنده

نگین السادات امیرارجمندی

پاییز ۱۳۹۲

تقدیر و تشکر

- با تشکر و سپاس از اساتید دانشمند و پر مایه ام سرکار خانم صادقی حقیقی و سرکار خانم دکتر بالازاده که از محضر پر فیض تدریسشان ، بهره ها برده ام.
- با تقدیر و درود فراوان خدمت پدر و مادر بسیار عزیز ، دلسوز و فداکارم که پیوسته جرعه نوش جام تعلیم و تربیت ، فضیلت و انسانیت آنها بوده ام و همواره چراغ وجودشان روشنگر راه من در سختی ها و مشکلات بوده است.
- و با تشکر خالصانه خدمت همه کسانی که به نوعی مرا در به انجام رساندن این مهم یاری نموده اند.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **نگین السادات امیرارجمندی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۱۲۵۱۶۳۰ در رشته روابط بین الملل که در تاریخ ۹۲/۹/۱۸ از پایان نامه خود تحت عنوان: **تاثیر تحولات نظام بین الملل پس از جنگ سرد بر ساختار شورای امنیت باکسب نمره ۱۸ و درجه عالی** دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و.....) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و.... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۲/۹/۱۸ خانم نگین السادات امیر ارجمندی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته روابط بین

الملل از پایان نامه خود دفاع نمود که با نمره ۱۸ (هجده) و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: کلیات تحقیق	۲
۱-۱- طرح مساله	۳
۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق	۵
۱-۳- اهداف تحقیق	۷
۱-۴- سوالات و فرضیات تحقیق	۷
۱-۵- پیشینه تحقیق	۸
۱-۶- متغیرهای تحقیق	۱۲
۱-۷- روش تحقیق	۱۲
۱-۸- سازماندهی تحقیق	۱۳
۱-۹- تعریف مفاهیم اصلی تحقیق	۱۴
فصل دوم: بررسی نظریات پیرامون تعریف و تحول نظام بین الملل	۱۸
پس از جنگ سرد	۱۸
بخش اول:	۱۹
۱-۲- بررسی اندیشه نئواقعگرایی و واقعگرایی	۱۹
۱-۱-۲- نئواقعگرایی و واقعگرایی در روابط بین الملل	۱۹
۱-۲-۲- تعریف نظام بین الملل در دوره جنگ سرد بر اساس دیدگاه واقع گرایی	۲۵
بخش دوم	۲۹

۲۹	۲-۲ - نظام بین الملل پس از جنگ سرد
۲۹	۲-۲-۱ - ویژگیهای کلی نظام بین الملل پس از جنگ سرد
۳۲	۲-۲-۲ - نظام بین المللی بعد از جنگ سرد از منظر نئورئالیستها
۴۲	بخش سوم
۴۲	۱-۳ - شورای امنیت پس از جنگ سرد
۴۲	۳-۱-۱ - تحول مفاهیم و مصادیق پس از جنگ سرد
۴۲	۳-۱-۲ - تحول در مفاهیم بین الملل
۴۶	۳-۱-۳ - تحول در مصادیق
	۳-۱-۴ - تاثیر تحول در مفاهیم نظام بین الملل بر عملکرد شورای امنیت پس از جنگ سرد
۶۲
	۳-۱-۵ - تحدید حاکمیت کشورها بعد از فروپاشی نظام دو قطبی در سایه گسترش حیطه
۶۶ قدرت شورای امنیت
۷۰	فصل سوم: پیشینه شکل گیری سازمان ملل
۷۰	با تاکید بر شکل گیری شورای امنیت
۷۱	بخش اول:
۷۱	۱-۳ - تحولات سیاسی اروپا پس از کنگره وین
۷۱	۳-۱-۱ - کنگره وین و دستاورد های آن
۷۶	۳-۱-۲ - تحولات سیاسی اروپا پس از کنگره وین و زمینه های شکل گیری جامعه ملل
۷۸	۳-۱-۳ - علل و چگونگی تشکیل جامعه ملل
۷۹	۳-۱-۴ - سیستم امنیت جمعی جامعه ملل و نقاط ضعف آن
۸۳	بخش دوم:

- ۲-۳- سازمان ملل متحد ۸۳
- ۱-۲-۳- تاریخچه تشکیل سازمان ملل متحد ۸۳
- ۱-۱-۲-۳- ساختار سازمان ملل متحد ۸۵
- ۲-۱-۲-۳- مجمع عمومی ۱۱۷
- ۳-۱-۲-۳- شورای امنیت UNSC ۸۸
- ۴-۱-۲-۳- آیین کار و وظایف و اعضای شورای امنیت ۹۰
- ۵-۱-۲-۳- حدود صلاحیت شورای امنیت ۹۴
- فصل چهارم: تاثیر تحولات نظام بین الملل پس از جنگ سرد بر ساختار شورای امنیت ۹۹
- بخش اول: ۱۰۰
- ۱-۴- تحولات نظام بین الملل پس از جنگ سرد ۱۰۰
- ۱-۱-۴- وقایع تاثیرگذار بر ساختار روابط بین الملل پس از جنگ سرد ۱۰۰
- ۲-۱-۴- ارزیابی تاثیر مفاهیم بر ساختار شورای امنیت بعد از جنگ سرد ۱۰۵
- ۳-۱-۴- بررسی موردی عملکرد شورای امنیت در تحقق امنیت ۱۱۱
- ۱-۳-۱-۴- نحوه دخالت شورای امنیت در بحران لیبی ۱۱۲
- ۲-۳-۱-۴- اعزام نیرو به سومالی ۱۱۶
- ۳-۳-۱-۴- تشکیل دادگاه اختصاصی کیفری یوگوسلاوی ۱۱۷
- بخش دوم: ۱۲۵
- ۲-۴- ساختار شورای امنیت ۱۲۵
- ۱-۲-۴- حق وتو و صلح و امنیت جهانی ۱۲۶
- ۲-۲-۴- تاریخچه شکل گیری حق وتو ۱۲۶
- ۱-۲-۲-۴- شاخصه های حق وتو ۱۲۷

۱۳۲.....	۴-۲-۲-۲- نقد و بررسی دیدگاه موافقان و مخالفان حق وتو:
۱۴۶	بخش سوم:
۱۴۶	۴-۳- بررسی الگوهای تغییر ساختار شورای امنیت
۱۵۲.....	۴-۳-۱- اصلاح ساختار شورای امنیت
۱۶۳	ضمائم:
۱۶۴	منشور ملل متحد
۱۶۴	مقدمه
۱۶۸.....	ترکیب
۱۶۹.....	وظایف و اختیارات
۱۷۱.....	رای
۱۷۲.....	آئین کار
۱۷۳.....	ترکیب
۱۷۳.....	وظایف و اختیارات
۱۷۴.....	رای
۱۷۴.....	آئین کار
۱۷۶	فصل ششم: حل و فصل مسألت آمیز اختلافات
۱۷۷	فصل هفتم - اقدام در موارد تهدید علیه صلح - نقض صلح و اعمال تجاوز
۱۸۱	فصل هشتم: قراردادهای منطقه‌ای
۱۸۲	فصل نهم: همکاری اقتصادی و اجتماعی بین‌المللی
۱۸۳	فصل دهم: شورای اقتصادی و اجتماعی
۱۸۴.....	وظایف و اختیارات

۱۸۷	فصل یازدهم: اعلامیه راجع به سرزمینهای غیر خودمختار
۱۸۸	فصل دوازدهم: نظام قیمومت بین‌المللی
۱۹۱	فصل سیزدهم: شورای قیمومت - ترکیب
۱۹۳	فصل چهاردهم: دیوان بین‌المللی دادگستری
۱۹۴	فصل پانزدهم: دبیرخانه
۱۹۵	فصل شانزدهم: مقررات مختلف
۱۹۶	فصل هفدهم: ترتیبات موقتی راجع به امنیت
۱۹۷	فصل هیجدهم: اصلاحات
۱۹۸	فصل نوزدهم: تصویب و امضاء
۱۹۹	فهرست منابع

مقدمه

سازمانها اساساً به محیط پیرامونی خود وابسته هستند و در ارتباط با آن معنا و مفهوم می‌یابند. سازمان ملل متحد به عنوان سازمانی که مسئولیت تامین و حفظ امنیت و صلح بین‌المللی را داراست، به صورتی بارز، کارکردی سیاسی دارد. بنابراین باید آن را با لحاظ محیط پیرامونی و در پیوند با آن بررسی کرد. تردید در توانمندی تئوری «واقع‌گرایانه»^۱ در دوره پس از جنگ سرد از یک سو و تغییرات پی‌درپی در بستر عمل و فعالیت سازمان ملل متحد از سوی دیگر سبب گشته کارکرد امنیتی این سازمان دچار دگرگونی شود. دگرگونی مذکور بیش از هر چیز نشان‌دهنده هماهنگی استراتژیک میان ضرورتهای نظام بین‌الملل و کارکرد سازمان ملل متحد است که پس از جنگ سرد با کاهش تعادل و ثبات اجتماعی در حوزه‌های منطقه‌ای و افزایش توان نیروهای گریز از مرکز، نحوه پیگیری امنیت، ترسیم قلمرو آن و نهایتاً استراتژیهای امنیتی تغییر یافت.

شورای امنیت یکی از نهادهای پر قدرت سازمان ملل متحد است که نشان‌دهنده جایگاه کشورهای قدرتمند در سازمان ملل می‌باشد. باید اذعان کرد، شورای امنیت با قائل شدن حق و تو برای پنج عضو دائمی، وجه تمایز را هم بین این اعضا با اعضای ادواری شورای امنیت و همچنین سایر اعضای که عضو مجمع عمومی سازمان ملل نیز هستند، ایجاد کرد. با این حال شورای امنیت در طول حیاتش به جز در موارد معدودی نتوانسته نهاد تأثیرگذاری باشد و در ایفای وظیفه اصلی‌اش یعنی حفظ صلح و امنیت بین‌الملل در بسیاری از موارد ناتوان بوده است. یکی از دلایل این عدم موفقیت نسبی، جنگ سرد و دوران نظام دو قطبی بود که با توجه به برخورداری آمریکا و شوروی از حق و تو، عملاً قطعنامه مؤثری صادر نشد. با این حال به دلیل تحول در نظام بین‌الملل، پایان جنگ سرد هم نشان داد که شورای امنیت برای کسب کارایی نیازمند اصلاحات اساسی است.

پژوهش مزبور نحوه تأثیرگذاری تحول نظام بین‌الملل پس از جنگ سرد را بر ساختار و عملکرد شورای امنیت بررسی می‌کند.

^۱. Realism

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- طرح مساله

با پایان جنگ جهانی دوم، دولتها با تجربه دو جنگ جهانی و زیان بار در صدد ایجاد جهانی توامان با صلح و امنیت برآمدند. به همین ترتیب سازمان ملل متحد نهادی بود با هدف حفظ صلح و امنیت و جلوگیری از جنگ که از متن جنگ جهانی دوم ایجاد شد. سازمان ملل متحد متعاقب نشست ها و کنفرانس های متعدد سرانجام در کنفرانس سانفرانسیسکو و با شرکت پنجاه کشور جهان تاسیس شد. بر خلاف تمام انتظارات به فاصله مدت زمان کوتاهی پس از تشکیل سازمان ملل متحد، تضاد منافع دوا بر قدرت (ایالات متحده امریکا و اتحاد جماهیر شوروی) رقابت را جایگزین همکاری و مودت کرده و نهایتاً جنگ سرد و حاکمیت نظام دو قطبی فعالیت سازمان ملل متحد و بالاخص رکن اجرایی این سازمان یعنی شورای امنیت را عملاً فلج کرد. در واقع شورای امنیت به عرصه ای دیپلماتیک برای تقابل دیدگاهها و تضاد منافع کشورهای عضو دایم خود مبدل شده بود و به همین علت از میان ارکان ششگانه سازمان ملل شورای امنیت بیشترین سهم را از آثار فلج کننده در جنگ سرد داشت. " این امر متأثر از طبیعت حساس و پیچیده مسایل مربوط به حفظ صلح و امنیت بین المللی و از سویی دیگر ناشی از تضاد منافع کشورهای بزرگ و استفاده از حق و تو توسط اعضای دایم شورا برای سد کردن اقدامات نامطلوبشان بود. " (آقایی، ۱۳۷۵: ۹)

با پایان جنگ سرد و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، فصل جدیدی در روابط بین الملل گشوده شد و در مفاهیمی چون اقتصاد، امنیت، نظام توزیع قدرت، روابط بین الملل، جنگ و صلح، تحولات زیادی رخ داد و چالش های جدیدی چون آلودگی های زیست محیطی، نقض حقوق بشر، تروریسم بین الملل و... در صحنه روابط بین الملل و روابط بین دولت ها تغییرات و الزامات جدیدی را ایجاد کرد. شورای امنیت بر آن شد پس از چندین دهه کشمکش و انفعال، سکان مدیریت سیاسی جامعه جهانی را در پنجه قدرتمند خود بفشارد. از جمله اقدامات سازمان ملل تحت لوای شورای امنیت شامل اقدامات در آنگولا، کامبوج، نامیبیا، جنگ عراق علیه ایران، جنگ عراق علیه کویت، جنگ

داخلی افغانستان، مساله هسته ای ایران، مساله کره شمالی و جنگ دو کره، جنگ داخلی لیبی و سوریه و.... می باشد.

در واقع می توان شورای امنیت را به عنوان یگانه مرجع صالح برای حفظ صلح و امنیت بین الملل دانست که طبق فصل هفت منشور ملل متحد دارای اختیارات وسیعی می باشد. این در حالی است که ترکیب و تعداد اعضای شورای امنیت تناسبی با این سطح گسترده از اختیارات ندارد به طوری که تنها پنج عضو دایم برای کل جهان طبق سیاست ها و منافع ملی خود تصمیم می گیرند و هر جا مخالف سیاستهایشان و بر ضد منافعشان باشد آن را وتو می کنند." و این امر باعث تمرکز قدرت در دست شمار اندکی از کشورها شده و این همان مسئله ای است که از بدو تاسیس نهادی به نام شورای امنیت سازمان ملل متحد مورد توجه قرار گرفته است، و همین امر باعث حرکت هایی جهت تجدید و یا اصلاح ساختار شورای امنیت شده است." (موسی زاده، ۱۱۷: ۱۳۸۵)

"احساس نیاز به اصلاح ساختار شورای امنیت بیش از پیش در دهه ۱۹۹۰ اوج گرفت چرا که بعد از پایان جنگ سرد این اتفاق نظر بوجود آمده بود که شورای امنیت با ترکیب کنونی منعکس کننده ترکیب جامعه بین المللی در دوران معاصر نیست. همچنین برخورد فعالانه شورا با مسایل بین المللی از جمله وضع شمار زیادی تحریم در این دوره و نمایش قدرت شورا از طریق اقداماتی چون اعطای مجوز توسل به زور علیه برخی از کشورها، کاربرد تفسیر موسع تهدید علیه صلح و امنیت بین المللی در این دوره توسط شورای امنیت و صدور قطعنامه هایی که دولت ها را ملزم به رعایت آنها می کرد، همه بیانگر افزایش و گسترش اختیارات شورای امنیت سازمان ملل متحد می باشد." (احمدی، ۱۳۸۶: ۲) "در نتیجه شورای امنیت نه فقط، تنها مرجع قانونی حافظ صلح و امنیت بین المللی می باشد بلکه بر طبق منشور، تنها مرجعی است که تصمیماتش برای کلیه اعضا الزام آور است." (منشور ملل متحد، ماده ۲۵) "همچنین شورای امنیت یگانه نهاد بین المللی است که مطابق فصل شش و هفت منشور توان مقابله با منازعات بین المللی و صدور مجوز برای عملیات نظامی توسل به زور و صدور مجوزهای اعمال تحریم های سیاسی، اقتصادی،.... را در مواردی که به

تشخیص خود هنگامی که آن را ناقص صلح و امنیت بنامد داراست و همه قطعنامه هایش برای تمامی اعضای ملل متحد لازم الاجراست." (موسی زاده، ۱۳۸۵: ۱۲۲)

در نتیجه این اختیارات گسترده شورای امنیت که منتفعان اصلی آن در واقع همان پنج عضو دائم این شورا می باشند، باعث شده که آنها به نوعی سازمان ملل را وسیله ای برای کسب منافع خود قرار داده و آنجایی که منافع آنها مورد تهدید واقع می شود و به خطر می افتد به حق وتوی خود متوسل شوند که نمونه آن را در زمان جنگ سرد به وضوح می توان دید، به طوری که شاهد وتوی دائم شوروی و ایالات متحده آمریکا در مورد مسایل مختلف که به تشخیص آنها ناقص منافع ملیشان تلقی می شد، بودیم و عملاً شورای امنیت در دوران جنگ سرد به یک رکن فلج و منفعل در مبدل گشته بود. مجموعه عوامل بالا زمینه را برای اعتراضات جدی به عملکرد شورای امنیت توسط صاحب نظران و دولتهای گوناگون از جمله جمهوری اسلامی ایران، ایالات متحده آمریکا و حتی دبیر کل سازمان ملل فراهم ساخت و زمینه را برای ایجاد اصلاحات در موارد مختلف مثل: تعداد اعضا و نحوه عضویت و انتخاب اعضا، دائمی و یا ادواری بودن اعضا، سیستم حق وتو و نحوه رای گیری فراهم کرد.

با توجه به مباحث عنوان شده به راستی نقش و جایگاه شورای امنیت سازمان ملل متحد در نظم نوین جهانی چیست؟

شورای امنیت تا چه میزان توانسته به وظایف خود در منشور عمل کند؟

مخالفت منتقدان به عملکرد شورای امنیت بیشتر معطوف به چه وظایفی است؟

چه اصلاحاتی نیاز است تا شورای امنیت را با تحولات نظام بین الملل همسو کند؟

۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

انسانها گذشته از تفاوت ها و سلايق و تمایلات گوناگونشان و برای رفع نیازهای مشترک، رهایی از آسیبها، بلایا و نیز برای رسیدن به وحدت معنوی در ابعاد مختلف، گردهم آمده و اجتماعاتی

تشکیل داده اند. زیست مشترک توأم با صلح و امنیت و آرامش، هدف غایی این اجتماعات است؛ از این رو ناگزیر بر هر اجتماعی باید مقررات و هنجارهایی حاکم شود که حافظ ارزشها و منافع عمومی باشد؛ قواعدی حقوقی که نقش و کارکرد عوامل گوناگون اجتماع را تعیین کند و آزادی فردی و اجتماع پذیری و روحیه جمعی انسانها را سازش دهد و هماهنگ نماید. به سخن دیگر، به اقتضای طبیعت عناصر تشکیل دهنده اجتماع بشری و نیز برای آنکه زندگی انسانها مبتنی بر عدالت، اخلاق و وجدان باشد، باید نظم و امنیت را به مثابه هدفهای عالی و در عین حال ضروری، اساس پایداری هر اجتماع دانست و در چارچوب نظام حقوقی متناسب با واقعیات و رویکردهای فرهنگی - اجتماعی آن، تضمین و تامین کرد.

یکی از دلایل وجودی تداوم تجمعات بشری، وجود نظام و ساز و کارهایی است که به این ضرورت ذاتی، نظم و نسق بخشد و آن را محقق سازد؛ یعنی باید چارچوبی وجود داشته باشد که مجموعه روابط بایسته حاکم بر نظام اجتماعی از هم نپاشد و آشفتگی، هرج و مرج نابسامانی پدید نیاید. در سطح بین الملل نیز از یک سو تحولات و ظهور مفاهیم ارزشی در پرتو اندیشه های بشر دوستانه و از سوی دیگر آثار وضعی پیشرفتهای علوم و فنون و صنایع و تکنولوژی که ارتباطات را تسهیل نموده، عرصه های تازه ای با ابعاد گوناگون گشوده و آرمانها و خواست های مشترکی برای مردمان سراسر جهان پدید آورده است.

وجود دردها و مصائب بزرگ در سطح جهانی همچون فقر و گرسنگی، کشتار آگاهانه و برنامه ریزی شده قومی، گروه یا جمعیتی انسانی (نسل کشی)، تجارت انسان، تجارت مواد مخدر و اعتیاد بسیاری از افراد انسانی و... وجود نهادی در سطح بین المللی را برای رسیدگی و درمان این دردها با کمک و یاری تمامی جوامع انسانی لازم می سازد.

انگیزه نگارنده از طرح و انتخاب این موضوع نیز این می باشد که شورای امنیت سازمان ملل متحد به عنوان یک نهاد گسترده جهت تحقق اهداف متعالی بیان شده در منشور ملل متحد به عنوان تنها رکن حافظ صلح و امنیت بین المللی شایستگی آن را دارد تا با استفاده از امکانات و اختیارات

گسترده اش بتواند در راستای مصالح عامه ملت ها در جهان گام بردارد و برای رسیدن به این مهم نباید تحولات و مصالح نظام بین الملل را نادیده بگیرد و برای کارآمدی بیشتر همسو با تحولات و خواسته های نظام بین الملل گام بردارد.

۱-۳- اهداف تحقیق

- (۱) بررسی موردی تاریخچه و رویه شورای امنیت با تاکید بر فضای بعد از جنگ سرد
- (۲) آشنایی با ریشه ها و علل کیفیت و چگونگی موضع گیری سازمان ملل و شورای امنیت
- (۳) بررسی عملکرد شورای امنیت و سازمان ملل در قبال امنیت جهانی

۱-۴- سوالات و فرضیات تحقیق

سوال اصلی:

تحولات نظام بین الملل پس از جنگ سرد چه تاثیری بر ساختار شورای امنیت داشته است؟

سوالات فرعی:

- ۱- چه تحولاتی در نظام بین الملل پس از جنگ سرد اتفاق افتاد؟
- ۲- شورای امنیت به لحاظ تاریخی چه پروسه ای را جهت تشکیل طی کرده است؟
- ۳- آیا ساختار شورای امنیت با توجه به تحولات نظام بین الملل پس از جنگ سرد کارآمد می باشد؟
- ۴- آیا ساختار شورای امنیت با توجه به تحولات نظام بین الملل پس از جنگ سرد نیازمند تغییر می باشد؟

فرضیه اصلی:

با توجه به تحولات گسترده نظام بین الملل پس از جنگ سرد ساختار شورای امنیت به تناسب با این تحولات تغییری نکرده است.

۱-۵- پیشینه تحقیق

در زمینه سازمان ملل و شورای امنیت کتب، مقالات و پژوهش های مناسبی صورت گرفته که البته بیشتر آنها عمدتاً به ذکر نظریات و ایدئولوژی ها اکتفا کرده و کمتر به ذکر نمونه در باب عملکرد شورای امنیت و ساختار حقوقی این سازمان در پرتو تحولات نظام بین الملل به صورت عملی پرداخته اند. در زیر به چند پژوهش و پایان نامه که به نقش شورای امنیت و نهادهای سازمان ملل متحد جهت حفظ و برقراری امنیت بین المللی- به ویژه در بعد از پایان جنگ سرد- پرداخته، اشاره می شود:

۱) "کمیساریای عالی حقوق بشر و بهبود حقوق بشر مطالعات موردی: کوزوو و رواندا"، دانشجو و محقق: صفرعلی محمودی؛ به راهنمایی: نسرین مصفا؛ استاد مشاور: یوسف مولائی. پایان نامه (کارشناسی ارشد)--دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۱۳۸۰.

موضوع تحقیق حاضر، کمیساریای عالی حقوق بشر و بهبود حقوق بشر در کوزوو و رواندا است. در این تحقیق بعد از فهرست مطالب، چکیده، مقدمه و طرح تحقیق وارد فصول اصلی تحقیق می شویم. در فصل موضوعات مرتبط با تحقیق از جمله تعریف و مبنای حقوق بشر، پیشینه حمایت از حقوق بشر، کنفرانسهای بین المللی حقوق بشر و ژنو شاید مورد بحث قرار می گیرد. اقدامات سازمان ملل متحد و مهمترین ارگانهای حقوق بشری در فصل دوم مورد بررسی قرار می گیرد تا نقش آنها در جهت حمایت از حقوق بشر در مقایسه با کمیساریای عالی حقوق بشر مشخص شود. در فصل سوم نیز به طور کلی کمیساریای عالی حقوق بشر مورد بررسی قرار گرفته است. نحوه شکل گیری، وظایف، اهداف و ساختارهای کمیساریا در این فصل به طور مفصل بیان شده است. در فصل چهارم، بحران کوزوو و عملکرد کمیساریا بررسی شده است. در این فصل ابعاد مختلف بحران

کوزوو قبل از شروع آن تا پایان حملات هوایی ناتو و استقرار نیروهای بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفته است و نقش کمیساریا در کوزوو و موفقیت آن بررسی شده است. فصل پنجم، آخرین فصل تحقیق، به بررسی نزاع و درگیری در رواندا و نقش کمیساریا پرداخته است و بعد از بررسی موضوعات مرتبط با درگیری و نزاع رواندا، ناکامی کمیساریا به اثبات رسیده است. سرانجام نتیجه کلی از هر دو مطالعه موردی گرفته می‌شود که کمیساریا در کوزوو موفق بوده است ولی در رواندا با شکست مواجه شد. پایان نامه مذکور در زمینه حقوق بشر و اقدامات سازمان‌های بین‌المللی در پیشبرد این تحقیق کمک شایانی کرده است.

۲) "اقدامات سازمان ملل در جهت تشکیل دیوان بین‌المللی کیفری"، دانشجو و محقق: حسین

معینی‌میبدی، به راهنمایی: میرعباسی. پایان نامه (کارشناسی ارشد) -- دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۲

این رساله در دو بخش و مجموعاً "در پنج فصل ارائه شده است. مبنای تقسیم‌بندی این بخشها مقطع تاریخی مهمی است که نقطه عطفی در تحول حقوق بین‌المللی کیفری بوده است. این مقطع مصادف است با زمان برپائی دادگاههای نورمبرگ و توکیو و تشکیل سازمان ملل. به عبارت دیگر تحولات حقوق بین‌الملل کیفری و دیوان بین‌المللی کیفری در دو مقطع تاریخی قبل و بعد از جنگ جهانی دوم مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش اول رساله ابتدا به تعریف حقوق بین‌الملل کیفری و مفهوم آن در نزد علمای حقوق بین‌الملل پرداخته شده است. سپس به دلایلی که موجب گردید در پایان جنگ جهانی اول به رغم فراهم بودن زمینه ایجاد دادگاه بین‌المللی جنائی، در اینکار توفیقی حاصل نگردد اشاره شده است. در این زمان، تلاشهایی برای تشکیل دادگاه بین‌المللی کیفری بعمل آمد که در قالب کنوانسیون پیشگیری و مبارزه با تروریسم در سال ۱۹۳۷ به امضاء چند کشور اروپائی رسید، لیکن به دلیل ملاحظات سیاسی لازم الاجرا نشد. وقوع جنگ جهانی دوم موجب گردید مجدداً "بحث محاکمه جنایتکاران جنگ و ایجاد یک دادگاه بین‌المللی طرح گردد". پایان جنگ جهانی دوم و برپائی دادگاههای نورمبرگ و توکیو نقطه عطفی در تحول حقوق بین‌المللی کیفری بود.

برای نخستین بار در تاریخ روابط بین‌المللی، دیوان بین‌المللی برای محاکمه جنایتکاران بین‌المللی تاسیس گردید. بخش دوم رساله اختصاص به تشریح اقدامات سازمان ملل در این زمینه دارد. با فروکش کردن شعله جنگ و شروع جنگ سرد، قدرتهای متفق که دیگر فوریت و ضرورتی برای تداوم بحث حقوق بین‌الملل کیفری نمی‌دیدند، تمایلی به این امر نشان نداده و حتی به عناوین مختلف با آن مخالفت نمودند. یکی از دلایل عمده کندی فعالیتهای سازمان ملل بطور اعم و کمیسیون حقوق بین‌الملل بطور اخص این بود که تعریف جامع و دقیقی از "تجاوز" در دسترس نبود. در نهایت با ارائه تعریف تجاوز، علیرغم تضاد نظرات کشورها سرانجام قطعنامه تعریف تجاوز در مجمع عمومی سازمان ملل به تصویب رسید. بخش دوم رساله در حقیقت به بررسی اقدامات تئوریک و عملی سازمان ملل در تشکیل دادگاه بین‌المللی پرداخته‌است. در پایان رساله نیز نتیجه‌گیری از روند این تحولات و نقاط ضعف و قوت آنها بعمل آمده‌است. پایان نامه مذکور به بررسی تحولات نظام بین‌الملل قبل و بعد از جنگ سرد و اقدامات سازمان‌های بین‌المللی وابسته به سازمان ملل مثل دیوان بین‌المللی کیفری و اقدامات شورای امنیت در جنگ خلیج فارس، جنگ بالکان و بحران یوگوسلاوی پرداخته‌است.

۳) "رژیم حقوق بشر سازمان ملل متحد و حاکمیت ملی دولتها"، دانشجو و محقق: جواد اسلامی؛

به راهنمایی: یوسف مولایی. پایان نامه (کارشناسی ارشد) -- دانشگاه تهران

تحول عمده‌ای که در قرن هجدهم در زمینه تئوری حاکمیت به وقوع پیوست، طرح حاکمیت ملی در برابر فرد بود که زمینه‌ساز تحولات سیاسی-اجتماعی عمیق در قرون ۱۹ و ۲۰ گردید. ژان ژاک روسو اصل آزادی انسان را در مقابل اصل اسارت قرار داد و با تئوری قرارداد اجتماعی، کیفیت تشکیل جامعه را برخلاف منافع دولتهای استبدادی تشریح کرد. او ضمن تایید حق حاکمیت، حق مزبور را از سلطان به ملت منتقل نمود و اراده عموم را جایگزین اراده فرد کرد و بدین ترتیب نظریه حاکمیت ملی مطرح گردید. در قرن نوزدهم این معنا که اصل حاکمیت یک مفهوم ذاتا نامحدود و